

KYLIEN KEHITTÄMISEN TOIMINTASUUNNITELMA

Kaupunginvaltuusto 15.10.2018

KYLIEN KEHITTÄMISEN TOIMINTASUUNNITELMA

Sisällys

TAUSTAA.....	4
Pelikirja	4
KYLIEN NYKYTILA	4
Kylien kuvaus	4
Ahdenkallio-Ylentola	4
Kaukas.....	5
Kytäjä	5
Noppo	5
Palopuro	5
Ridasjärvi	5
Väestönkehitys ja työllisyys.....	6
Toteutunut väestönkehitys maaseutualueilla vuosina 2002-2017	6
Tuleva väestönkehitys	7
Työpaikat ja työllisyys.....	8
Kylien palvelut	8
Julkinen liikenne	8
Hyvinkää-Kytäjä	9
Hyvinkää-Ahdenkallio-Ridasjärvi ja Hyvinkää-Jokela-Kaukas	9
Hyvinkää-Sälinkää/Keravanjärvi-Mäntsälä	9
Hyvinkää-Noppo	9
Rakentaminen.....	10
Kaavatilanne	10
SIDOSRYHMÄT	11
Hyvinkään kaupungin toimialat.....	11
Kyläasiain neuvottelukunta	11
Emo ry.....	11
ELY-Keskukset	12
Yhdistykset.....	12
KYLIEN KEHITTÄMISTOIVEIDEN KARTOITUS.....	12
Koulut ja päiväkodit.....	13
Liikenne.....	13
Julkinen liikenne	13
Kaavoitus	13

Vesiosuuskunta.....	13
Kylätalot.....	13
Turvallisuussuunnitelmat	13
Luonto.....	14
OSALLISTUVA BUDJETOINTI.....	14
TURVALLISUUSUUNNITELMAT	14
KYLIEN KEHITTÄMISTOIMENPITEET 2019-2027	15
Rakentaminen.....	15
Palvelut.....	15
Viestintä.....	15
Kokoontumistilat	15
Turvallisuus.....	15
Elinkeinot.....	16
Matkailu.....	16
Maa- ja metsätalous	16
Osallistuva budjetointi.....	16
KYLIEN KEHITTÄMISTOIMENPITEET.....	17

TAUSTAA

Pelikirja

Hyvinkää Pelikirja eli kaupunkistrategia vuosille 2017-2027, hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 12.12.2016.

Pelikirjan avulla kerrotaan:

- mitä asioita kaupunki toiminnallaan tavoittelee
- mitä asioita tulevina vuosina halutaan painottaa ja
- mitä kaupunki aikoo tehdä tulevaisuuden päämääriensä saavuttamiseksi

Pelikirjassa on määritelty seitsemän kärkihanketta, joista yksi on ”Kaupunki ja monimuotoiset kylät”. Kärkihanketta kuvataan pelikirjassa seuraavasti: Tunnistamme kyliemme erityispiirteet ja vahvuudet kaupunkimme houkuttelevuutta, elinvoimaa ja kuntalaisten hyvinvointia edistävinä tekijöinä. Kylämme tarjoavat uudenlaisia mahdollisuuksia asumiseen, vapaa-ajanviettoon, harrastuksiin, maatalouteen, luomuviljelyyn ja laajemminkin yrittäjyyteen. Tuemme kylien elinvoimaisuutta ja monimuotoisuutta sekä kehitämme yhteistyötä niiden kanssa. Kyläläisten oma yhteisöllisyys on kylien elinvoimaisuuden perusta.

Kärkihanketyön hankeryhmä:

- yleiskaavasuunnittelija Hannu Lindqvist, puheenjohtaja
- projektipäällikkö Markku Nieminen, sihteeri/ koordinaattori
- turvallisuuspäällikkö Yrjö Heimonen, 20.8.2018 asti
- suunnittelija Taru Härkönen
- liikenneinsinööri Kimmo Kiuru
- turvallisuus- ja riskienhallintakoordinaattori Ville Hyytiäinen, 20.8.2018 alkaen

Hankeryhmä on omien kokoustensa lisäksi kuullut kaupungin eri toimialoja, järjestänyt kyläasian neuvottelukunnan kanssa yhteisen työpajan sekä teemaillan kyläläisille tukikelpoisten hankkeiden suunnittelua ja rahoitushakemusten laadintaa varten. Samassa tilaisuudessa esiteltiin osallistuvan budjetoinnin kokeilun pilotointia. Lisäksi kylien kehittämisen toimintasuunnitelman luonnosta esiteltiin kyläläisille 22.8.2018 pidetyssä tilaisuudessa.

KYLIEN NYKYTILA

Kylien kuvaus

Viisi suurinta kyläämme ovat Kaukas, Kytäjä, Noppo, Palopuro ja Ridasjärvi. Kyliemme ilmeeseen vaikuttavat kylien monimuotoinen syntyhistoria ja maantieteellinen sijainti. Kyliemme historia on rakentunut jo keskiaikaisen maatalouskylän, sittemmin 1800-luvulla syntyneen teollisuuskylän ja edelleen 1900-luvun palstoitustoiminnan puitteissa.

Kylien lisäksi Hyvinkäällä on laajoja maaseutualueita, joilla asutuksen tiheys vaihtelee.

Ahdenkallio-Ylentola

Ahdenkallion kartanon ensimmäinen päärakennus valmistui 1905. Ridasjärventien, Untolantien ja Koivukujan tienoilla sijaitsee useita vanhoja maatiloja, sodanjälkeisen asutustoiminnan myötä syntyneitä tiloja sekä uudempaa rakentamista. Alueen yhteisenä kokoontumispaikkana toimii entinen Ahdenkallion kansakoulu, myöhemmin nuorisotalo, jota ylläpitää aktiivinen Ahdenkallion-Ylentolan kyläyhdistys.

Kaukas

Kaukasten kylä sijaitsee Hyvinkään kaakkoisosassa Tuusulan ja Mäntsälän kuntien rajoilla. Hyvinkään ydinkeskustaan on maanteitse matkaa noin 15 km. Lähin taajama on Tuusulan Jokela, jonne Kaukasista on matkaa noin kuusi kilometriä. Vaikka Kaukasten seudulla oli aiemminkin sijainnut hajanaista asutusta, voidaan varsinaisen kylän saaneen alkunsa 1870-luvulla perustetusta lankarullatehtaasta.

Lankarullatehtaan siirryttyä muualle perustettiin vanutehdas, joka jatkoi toimintaansa aina 1900-luvun loppuun asti. Tehdasrakennusten lisäksi kylään on rakennettu maiseman ja rakennushistorian kannalta merkittäviä työväenasuntoja, jotka edelleen ovat asuinkäytössä.

Kylän läpi virtaava Keravanjoki ja siihen laskevat sivupurot ovat luontosuhteiltaan merkittäviä ja muodostavat myös maisemallisesti huomionarvoisen kokonaisuuden. Tällä hetkellä kylän sydän on Kaukasten Juhlatalo, jonka toimintaa Kaukasten asukas yhdistys koordinoi.

Kytäjä

Asukasluku Kytäjällä on voimakkaassa kasvussa. Tämä on seurausta ennen kaikkea Kytäjärven eteläpuolelle asemakaavoitettujen asuinalueiden toteutumisesta. Asuntorakentamisen lisäksi maisemaa on 2000-luvulla muuttanut golfkentän rakentaminen. Kytäjän kartanolla on ollut vuosisatojen kuluessa keskeinen vaikutus Kytäjän asutuksen ja maiseman muotoutumisessa.

Laajojen viljeltyjen peltoalueiden lisäksi Kytäjän maisemassa merkittäviä piirteitä ovat vesistöt, korkeat kallioselänteet ja Kytäjärven pohjoispuoliset metsäalueet. Kytäjän kirkko kuuluu valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. Maapirtti kirkon tuntumassa on kyläläisten tärkeä kokoontumispaikka.

Noppo

Nopon asutus on syntynyt keskiaikaisen Helsinki-Hämeenlinna maantien (nykyisin Nopontie) varteen. Alueen rakentamista on ohjannut Hyvinkään maalaiskunnan aikana suunnitteilla ollut rakennuskaava sekä 1980-luvulla valmistuneet vesijohto ja viemäri. 1990- ja 2000-lukujen vilkas rakentaminen on viime vuosina tasaantunut. Nopon houkuttelevuuteen asuinpaikkana vaikuttaa ennen kaikkea hyvät liikenneyhteydet sekä Hyvinkään keskustaan että pääkaupunkiseudulle.

Salpausselkä on Nopon maiseman merkittävin piirre ja kylän asutus sijoittuu pääosin reunamuodostuman lakialueen ja alavampien viljelyaukeiden väliselle vyöhykkeelle.

Palopuro

Palopuron tiivein asutus on syntynyt sotien jälkeisen rakentamisen seurauksena nyt jo lakkautetun rautatieseisakkeen lähiympäristöön. Tiiviin kylän ympärillä aukeavat laajat, aktiivisessa viljelykäytössä olevat peltoalueet sekä metsäiset selänteet. Alueen halki kulkeva päärata on maisemassakin erottuva elementti, joka jakaa alueen itäiseen ja läntiseen osaan. Luomuviljelyn lisäksi mielenkiintoinen piirre on alueelle virinnyt matkailu- ja ravintolapalveluita tarjoavien yritysten rypäs.

Ridasjärvi

Ridasjärven itäpuolella kulkevalle pitkäikäisharjulle muodostunut Ridasjärven kylä on yhdistelmä vanhaa maatalouskylää ja sodanjälkeistä palstoitustoimintaa. Kylä ja kylätie noudattelevat harjua, jonka länsipuolella on Ridasjärvi ja itäpuolella viljelyaukeita ja metsäisiä selänteitä.

Väestönkehitys ja työllisyys

Toteutunut väestönkehitys maaseutualueilla vuosina 2002-2017

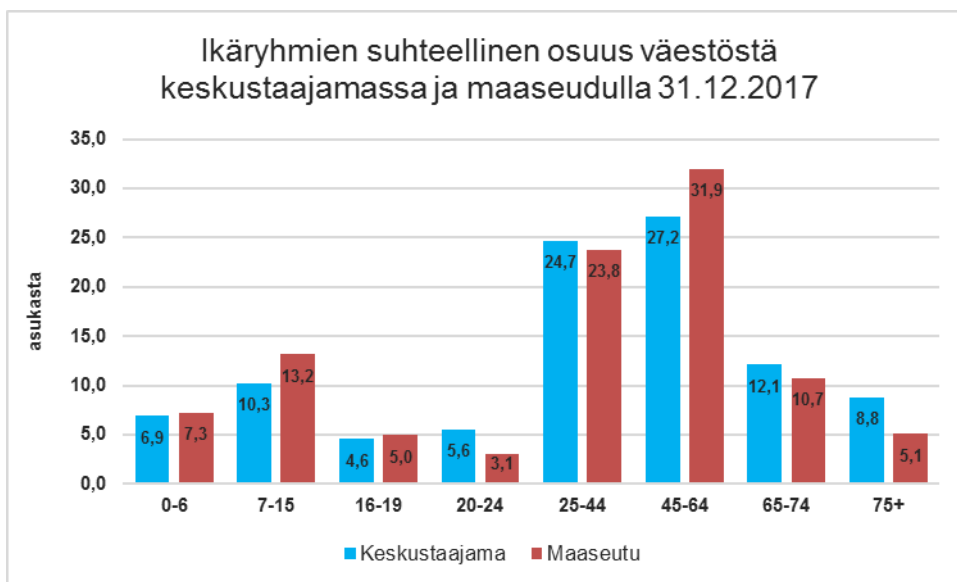
Väestön määrä maaseutualueilla oli vuoden 2017 lopussa 3 723 asukasta. Väestön määrä on kasvanut viimeisen 15 vuoden aikana 10 prosenttia. Väestönkehitys ei ole kuitenkaan ollut tasaista kaikilla alueilla vaan selvästi kasvavia alueita ovat olleet Kytäjän ja Nopon taajama-alueet. Eniten väestön määrä on vähentynyt Kaukasten taajaman alueella.

Väestönkehitys maaseutualueilla vuosina 2002-2017											
	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2017	Muutos 2002/2017	
Kytäjän Taajama	158	153	161	148	165	215	285	313	314	156	99 %
Kytäjän Alue	302	297	298	310	296	310	330	316	312	10	3 %
Soltilan Alue	34	53	75	83	78	84	84	85	87	53	156 %
Usmin Alue	206	210	203	198	206	206	207	209	209	3	1 %
Nopon Taajama	453	483	566	576	592	599	594	593	574	121	27 %
Suomiehen Alue	293	281	305	334	335	334	334	336	352	59	20 %
Palopuron Alue	549	559	557	577	570	565	553	531	541	-8	-1 %
Ahdenkallion Alue	459	460	420	427	431	440	436	444	428	-31	-7 %
Uudenkylän - Myllykylän Alue	308	332	366	388	374	354	333	345	338	30	10 %
Kaukasten Taajama	317	304	279	273	275	248	271	255	232	-85	-27 %
Ridasjärven Taajama	186	186	205	202	202	218	222	217	221	35	19 %
Ridasjärven - Sykärin Alue	131	135	130	128	130	133	139	127	115	-16	-12 %
Yhteensä	3396	3453	3565	3644	3654	3706	3788	3771	3723	327	10 %

Maaseutualueilla 0-15-vuotiaiden lasten määrä on kasvanut vuodesta 2002 vuoteen 2008 saakka ja tämän jälkeen määrä on alkanut laskea. 0-15-vuotiaiden osuus koko väestöstä oli vuonna 2017 noin neljännes. 16-24-vuotiaiden nuorten määrä on ollut kasvussa vuoteen 2014 saakka ja on tämän jälkeen hieman laskenut. 25-44-vuotiaiden määrä on kasvanut vuoteen 2008 saakka ja on tämän jälkeen lähtenyt lievään laskuun. 45-64-vuotiaiden ikäryhmä on kasvanut. Viimeisen 15 vuoden aikana määrä on kasvanut 16 prosenttia. Voimakkainta on ollut 65-75-vuotiaiden määrän kasvu. Vuosina 2002-2017 määrä on kasvanut yli 60 prosenttia. Myös yli 75-vuotiaiden määrä on kasvanut kolmanneksella.

Ikärakenteen muutos maaseudulla vuosina 2002-2017											
Ikäryhmä	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2017	Muutos 2002-2017	
0-6-v.	294	324	358	369	345	351	334	292	270	-24	-8 %
7-15-v.	498	486	506	504	497	504	517	499	490	-8	-2 %
16-19-v.	155	183	201	196	188	191	193	188	185	30	19 %
20-24-v	104	94	101	110	113	122	129	117	114	10	10 %
25-44	922	934	988	978	946	921	912	916	885	-37	-4 %
45-64-v.	1029	1017	1012	1077	1118	1122	1159	1192	1189	160	16 %
65-74-v.	245	259	248	255	276	307	341	371	400	155	63 %
75+	149	156	151	155	171	188	203	196	190	41	28 %
Yhteensä	3396	3453	3565	3644	3654	3706	3788	3771	3723	375	11 %

Vuoden 2017 lopussa maaseutualueilla lasten ja nuorten (0-19-vuotiaat) osuus väestöstä oli korkeampi kuin keskustaajamassa. 20-24-vuotiaiden osuus on puolestaan korkeampi keskustaajamassa. Lapsia ja nuoria (0-24-vuotiaat) on maaseudun väestöstä yhteensä reilu neljännes. Maaseudulla 25-44-vuotiaita työkäisiä on hieman vähemmän kuin keskustaajamassa. 45-64-vuotiaiden työkäisten osuus on selvästi korkeampi maaseudulla. 25-64-vuotiaita työkäisiä on maaseudun väestöstä yli puolet. Ikääntyvien (65+) osuus on pienempi maaseudulla. 65 vuotta täyttäneitä on maaseudun väestöstä 16 prosenttia.

Tuleva väestönkehitys

Hyvinkään kaupungin väestösuunnitteen keskivaihtoehdon (kasvu keskimäärin 0,6 % vuodessa) mukaan maaseudun väestömäärä tulevaisuudessa laskee vuoteen 2040 mennessä (17 %). Väestö vähenee kaikissa ikäryhmissä. Eniten väestömäärä vähenee alimmissa ikäluokissa, erityisesti kouluikäisten osalta.

Maaseudun väestönkehitys tulevaisuudessa								
	2018	2020	2025	2030	2035	2040	Muutos 2018/2040	
0-6-v.	255	243	260	235	201	201	-54	-21 %
7-15-v.	544	542	393	354	365	310	-234	-43 %
16-19-v.	175	171	185	149	104	123	-52	-30 %
20-24-v.	124	120	111	113	108	101	-23	-19 %
25-44-v.	891	852	814	821	845	695	-196	-22 %
45-64-v.	1187	1199	1175	1088	1041	1110	-77	-6 %
65-74-v.	396	405	408	424	410	392	-4	-1 %
75+	185	183	175	174	176	177	-8	-4 %
Ikävuodet yht.	3757	3715	3521	3358	3250	3109	-648	-17 %

Työpaikat ja työllisyys

Hyvinkään maaseudulla oli vuonna 2015 työpaikkoja yhteensä 1003 kappaletta.

Suurimmat toimialat olivat tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus, rakentaminen ja terveys- ja sosiaalipalvelut.

Maaseudulla työttömyysaste oli vuonna 2015 11,1, kun taas taajama-alueella työttömyysaste oli 12,6. Yrittäjyys on selvästi yleisempää maaseudulla kuin taajama-alueella. Yrittäjien osuus väestöstä oli maaseudulla 7,8 % ja taajama-alueella 3,1 % vuonna 2015.

Työpaikat toimialoittain 2015	
Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus	287
Rakentaminen	174
Terveys- ja sosiaalipalvelut	133
Teollisuus	96
Maatalous, metsätalous ja kalatalous	82
Kuljetus ja varastointi	82
Koulutus	31
Taiteet, viihde ja virkistys	30
Muu palvelutoiminta	26
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	21
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	15
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	13
Kiinteistöalan toiminta	9
Informaatio ja viestintä	4
Toimialat yhteensä	1003

Kylien palvelut

Kylien elinvoimaisuuden kannalta palveluilla on keskeinen merkitys. Viime vuosikymmeninä sekä julkinen että kaupallinen palveluverkko Hyvinkään maaseutualueilla on harventunut. Kylien asukasmäärä vaikuttaa palvelujen säilymiseen ja uusien syntymiseen.

Hyvinkäällä on toiminnassa neljä kyläkoulua: Kytäjä, Noppo, Ridasjärvi ja Uusikylä. Kouluverkko maaseutualueilla on harventunut Kaukasten, Palopuron ja Kivisenojan koulujen lakkauttamisen myötä. parhaillaan vireillä olevassa sivistystoimen palveluverkkotyössä ei esitetä kyläkoulujen lakkauttamisia, mutta aiempien päätösten mukaan koulujen jatko arvioidaan erikseen, mikäli oppilasmäärä putoaa alle 30 oppilaaseen.

Esiopetusta järjestetään Kytäjän ja Ridasjärven kouluissa integroituna alkuopetukseen. Päiväkoteja on maaseutualueilla tällä hetkellä kaksi: Noppo ja Ridasjärvi. Lisäksi maaseutualueilla toimii joitakin yksityisiä perhepäivähoitajia. Kylille on yritetty rekrytoida kunnallisia perhepäivähoitajia, mutta hakijoita ei ole ollut.

Hyvinkään seurakunnalla on toimintaa Kytäjän kirkossa ja Sääksin leirikeskuksessa. Lisäksi seurakunta järjestää toimintaa Kaukasten Juhlatalossa.

Ridasjärven kauppa toimii nykyisin elintarvikekioskina ja kahvilana. Palopurolle on syntynyt viime vuosina ravintolapalvelujen keskittymä Hostellin, Salonkiravintola Neilikan ja Knehtilän luomutilan palvelujen myötä. Kytäjän kauppa, joka toimi pitkään kioskina on lopettanut toimintansa. Kytäjän Golfklubilla toimii Ravintola Kytäjä.

Hyvinkään kaupunki ylläpitää uimarantoja Usmissa ja Hirvijärven virkistysalueella. Lisäksi varsinkin Kytäjän-Usmin suunnalla on mittavasti kaupungin ylläpitämää ulkoilureitistöä. Ulkoilumajoja ylläpitävät useat yhdistykset. Lisäksi Kytäjällä ja Solttilassa toimii pitopalveluja tarjoavia yrityksiä.

Kylissä ja maaseutualueilla toimii lukuisa joukko yrityksiä eri toimialoilla. Toki maaseutuelinkeinot ovat hyvin edustettuina.

Julkinen liikenne

Hyvinkään kaupunki hankkii joukkoliikennepalvelua tarpeensa ja käytettävissä olevien määrärahojensa mukaisesti. Kaikille avoimen joukkoliikenteen lisäksi kylillä ajetaan sivistystoimen hankkimia koulutaksikuljetuksia.

Hyvinkää-Kytäjä

Kytäjällä liikennöidään yhdellä etuosastaan matalalattiaisella linja-autolla. Liikenne koostuu Kytäjän koulun oppilaskuljetuksista Kytäjän kylällä, koululais-, opiskelu- ja työmatkayhteyksistä Kytäjän ja Hyvinkään keskustan välillä sekä palvelubussivuorosta Kytäjän ja Hyvinkään keskustan välillä. Vuorot ajetaan aikataulun mukaisesti kaikille avoimena joukkoliikenteenä.

Liikennöintiäika; ensimmäinen lähtö Patojalta klo 6.50 ja viimeinen lähtö Hyvinkäältä klo 15.45. Patojalta klo 9.20 Hyvinkäälle lähtevä vuoro ajetaan palveluliikenteenä. Auto noutaa tällöin asiakkaan tarvittaessa asiakkaan kotoa. Tullessa Hyvinkäälle asiakas jätetään keskusta-alueella asiakkaan toivomaan paikkaan. Hyvinkäältä klo 11.50 tapahtuva lähtö on palveluliikenteen paluuvuoro Kytäjälle. Lähtö vuorolle tapahtuu Willanaukiolta linja-autoaseman kautta Kytäjälle. Tarvittaessa asiakas otetaan kyytiin asiakkaan toivomasta paikasta keskusta-alueelta.

Vuorot liikennöidään Hyvinkään kaupungin kouluvuoden aikana. Koulujen kesäloman aikana Kytäjällä liikennöi keskiviikkoisin palvelubussivuoropari, joka mahdollistaa asioinnin keskustassa. Liikenne on ostoliikennettä bruttosopimuksella, jossa liikennöitsijälle maksetaan korvaus autopäivien ja ajettujen kilometrien perusteella. Lipputulot tulevat kaupungille.

Hyvinkää-Ahdenkallio-Ridasjärvi ja Hyvinkää-Jokela-Kaukas

Kahdella linja-autolla ajettava kokonaisuus, joka muodostuu Hyvinkään itäisen haja-asutusalueen (Ahdenkallio-Ridasjärvi-Kaukas-Haapasaari-Palopuro) kaikille avoimesta joukkoliikenteestä. Osa vuoroista ajetaan matalalattiaisella linja-autolla. Liikenteen tarkoituksena on turvata arjen perusliikkumistarpeet asiointi- ja työmatkoilla sekä hoitaa koulukuljetuksia kyliltä keskustaan sekä kylien Ahdenkallio-Ridasjärvi, Kaukas-Uusikylä ja Takoja-Uusikylä välillä.

Ensimmäinen vuoro lähtee Jokelasta klo 6.05 ja viimeinen vuoro Hyvinkäältä klo 18.50 Ridasjärven ja Kaukasten kautta Jokelaan ja sieltä edelleen Hyvinkäälle, jonne saavutaan klo 19.40. Kouluvuoden aikana Hyvinkäältä on yhteensä 16 lähtöä. Koulujen kesäloman aikana lähtöjä on 3. Liikenne on ostoliikennettä bruttosopimuksella, jossa liikennöitsijälle maksetaan korvaus autopäivien ja ajettujen kilometrien perusteella. Lipputulot tulevat kaupungille.

Hyvinkää-Sälinkää/Keravanjärvi-Mäntsälä

Hyvinkäältä liikennöidään kouluvuoden aikana Mäntsälään neljä vuoroa, joista kaksi kulkee Sälinkään ja kaksi Keravanjärven (vt 25) kautta. Mäntsälästä liikennöidään Hyvinkäälle myös neljä vuoroa, joista yksi kulkee Sälinkään ja kolme Keravanjärven kautta. Liikenne on Uudenmaan ELY-keskus ja Hyvinkään kaupungin yhdessä hankkimaa ostoliikennettä.

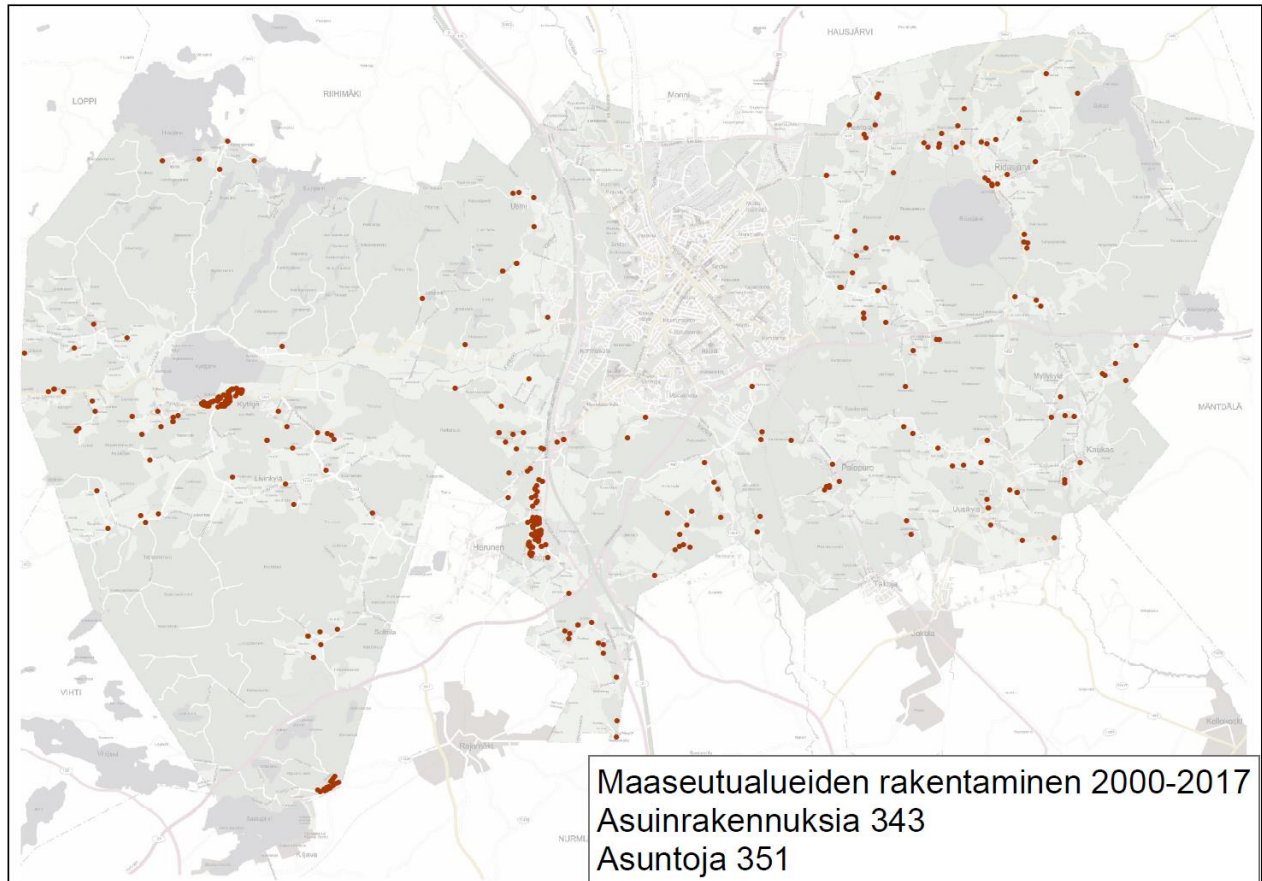
Hyvinkää-Noppo

Hyvinkään ja Nopon välinen joukkoliikennetarjonta muodostuu Hyvinkäältä Helsinkiin, Rajamäkeen ja Kytäjälle menevistä linja-autovuoroista. Rajamäentien ja Nopontien tiehaaraan ajetaan arkisin 27 vuoroa, joista 8 jatkaa Nopon koululle. Vastaavasti Rajamäentien ja Nopontien tiehaarasta ajetaan keskustaan arkisin 26 vuoroa, joista 9 tulee Nopon koululta.

Noppo on ainoa kylä, jonne on liikennettä myös lauantaisin ja sunnuntaisin. Huhtikuun 2018 alusta Hyvinkäältä Helsinkiin ennen maantietä 130 liikennöineet vuorot muuttuivat markkinaehtoiseksi liikenteeksi ja ajoreitti muuttui valtatie 25 liittymästä moottoritielelle. Tämä tarkoitti palvelutason heikkenemistä Nopossa ja joukkoliikennetarjonnan loppumista kokonaan Sofiebergin alueella. Nykymuotoinen Hyvinkää-Nukari-Hyrylä-Helsinki –liikenne tulee päätymään viimeistään kesäkuun 2019 alussa. Tällä on palvelutasoa heikentävä vaikutus Nopon ja Suomiehen alueelle.

Rakentaminen

Maaseutualueille on valmistunut vuosina 2000-2017 yhteensä 343 asuinrakennusta, joissa on yhteensä 351 asuntoa. Rakentaminen on keskittynyt ennen kaikkea Noppoon ja Kytäjälle. Nopon osayleiskaava-alueelle on valmistunut 64 asuntoa. Kytäjällä asemakaavoitetulle alueelle on valmistunut 55 asuinrakennusta, joissa on yhteensä 59 asuntoa.

Hyvinkään rakennusjärjestyksessä koko asemakaavan ulkopuolinen alue on määrätty maankäyttö- ja rakennuslain 16 §:n 3 momentin mukaisesti suunnittelutarvealueeksi. Tämä tarkoittaa sitä, että rakennusluvan myöntäminen asuntorakentamiselle edellyttää kaupunginhallituksen kehittämisjaoston myöntämää suunnittelutarveratkaisua. Jatkossa lupaprosessien sujuvuuteen tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota.

Kaavatilanne

Koko Hyvinkään alueella on voimassa oikeusvaikutteinen osayleiskaava. Nopon, Hirvijärven, Kytäjän ja Ridasjärven osayleiskaavat on laadittu ohjaamaan suoraan asemakaava-alueen ulkopuolista rakentamista. Kurkisuon osayleiskaavassa on osoitettu vain Kurkisuon luonnonsuojelualue. Keskustaajaman ja Kapulan osayleiskaavoihin sisältyy myös maaseutumaisia alueita. Palopuron alueella on voimassa rakennuskielto uuden Palopuron asemaseudun toteuttamiseksi. Rakennuskieltoalue on laajahko ja suunnittelun edetessä alueen laajuutta on tarpeen arvioida uudelleen.

Maaseutualueilla asemakaavoja on voimassa Kytäjällä, Kaukasissa ja Takojalla. Lisäksi Kytäjällä on vireillä asemakaavan laatiminen Kytäjän kartanokeskuksen alueelle. Lomarakentamista ohjaamaan on laadittu

ranta-asemakaavoja Sykärin, Suolijärven, Kavettoman ja Pojanjärven rannalle. Kytjärven pohjoisrannalle Keimonniemen alueelle on vireillä ranta-asemakaavan laatiminen.

SIDOSRYHMÄT

Hyvinkään kylien kehittämisessä tärkeitä toimijoita ovat Hyvinkään kaupunki, Hyvinkään kyläasiain neuvottelukunta, EMO ry. ja ELY-keskus. Lisäksi eri alojen yhdistykset ovat tärkeitä, tällaisia ovat kylä- ja asukasyhdistykset, kyläkoulujen vanhempainyhdistykset ja erilaiset harrastusyhdistykset.

Hyvinkään kaupungin toimialat

Hyvinkään kaupungin omat toimialat: sivistystoimi (mm. koulut ja päiväkodit), tekniikka ja ympäristö (mm. julkinen liikenne, tievalaistus, ympäristöasiat), sosiaali- ja terveystoimi (mm. koti- ja terveydenhoito) sekä konsernipalvelut ja hallinto (mm. kaavoitus) ovat kukin omalta osaltaan tärkeitä sidosryhmiä kylien kehittämiseen ja elinvoimaan liittyen. Osa toiminnoista on siirtymässä tulevien maakuntien vastuulle, jolloin näistä tulee tärkeitä toimijoita myös kyläasioihin liittyen.

Kyläasiain neuvottelukunta

Kaupunginhallitus päätti 18.4.2011 valtuustoaloitteeseen pohjautuen Hyvinkään kyläasiain neuvottelukunnan perustamisesta. Neuvottelukunnan ensimmäinen kokous pidettiin 16.11.2011 kaupungintalolla, sen jälkeen kokoukset ovat kiertäneet vuorotellen eri kylissä.

Kyseessä on hallinto- ja toimintasäännön tarkoittama toimikunta, jonka tehtäväalueesta, toimivallasta ja tavoitteista päättää kaupunginhallitus. Kaupunginhallitus nimeää toimikunnan oman toimikautensa ajaksi ja se nimetään uudelleen uuden kaupunginhallituksen aloittaessa.

Hyvinkään kyläasiain neuvottelukunta toimii keskustajaman ulkopuolisten kylien yhteistyöelimenä suhteessa kaupunkiorganisaatioon. Sen tehtävänä on yhteen sovittaa kaupungin tavoitteita ja kylien kehittämiseen liittyviä kysymyksiä, toimia lausunnon antajana ja keskustelufoorumina. Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimii kaupunginjohtaja ja jäsenenä on viisi kaupunginhallituksen nimeämää luottamushenkilöä sekä kaksi edustajaa kustakin mukana olevasta kylästä. Kylien edustajat on pääsääntöisesti valittu paikallisen kylä- tai asukasyhdistyksen tai muun toimivan yhdistyksen kautta. Mukana olevat kylät ovat Ahdenkallio-Ylentola, Kaukas, Kytjä, Noppo, Palopuro ja Usminjärvi

Emo ry

Eteläisen maaseudun osaajat EMO ry on Leader-ryhmä eli yhdistys, jossa paikallisten asukkaiden, yritysten ja yhdistysten sekä julkisen tahon edustajat päättävät esityksistä Leader-rahoituksen jakamisesta paikallisille hankkeille. Leader-rahoitus muodostuu EU:n, valtion ja kuntien rahoituksesta ja se tulee Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta. EMO toimii Espoon, Hausjärven, Hyvinkään, Lopen, Nurmijärven, Riihimäen, Tuusulan ja Vantaan alueilla ja sen toimisto sijaitsee Riihimäellä. EMO neuvoo ideoiden kehittelyssä ja valmistelussa hankkeiksi. Hyvinkää on rahoittanut EMO ry:n Leader toimintaa ohjelmakaudella 2014-2020. Vuosittainen rahoitusosuus on ollut 15 000 € eli koko ohjelmakaudella yhteensä 105 000 €. EU:lta ja valtiolta on saatu Leader-rahoitusta suoraan Hyvinkäälle kohdistuneisiin hankkeisiin vuonna 2014 alkaneella ohjelmakaudella noin 240 000 €. Lisäksi on useita hankkeita jotka kohdistuva Hyvinkäälle osittain. Hyvinkään osallistuminen Leader toiminnan rahoittamiseen jatkossakin on maaseudun elinvoimaisuuden kannalta tärkeä asia, mutta seuraavan ohjelmakauden toteutumisesta tai rahoituksesta ei vielä ole tietoa, joten rahoituksen määrään ei voida ottaa tällä hetkellä kantaa.

ELY-Keskukset

Uudenmaan ELY- keskus vastaa liikenneviraston ohjaamana maantieliikenteen sujuvuudesta ja turvallisuudesta alueellaan. ELY-keskukset hoitavat maanteiden ja niihin liittyvien laitteiden ja varusteiden kunnossapidon sekä edistävät tieliikenteen turvallisuutta ja sujuvuutta parantamalla maanteitä ja rakentamalla kävely- ja pyöräilyväyliä. Kaikki kunnossapito- ja rakentamistyöt tilataan urakoitsijoilta. monista luontoon ja ympäristöön liittyvistä asioista. Lisäksi ELY-keskusten tehtävänä on alueellinen ympäristön tilan seuranta, ympäristönsuojelu, luonnonsuojelu, alueiden käytön ja rakentamisen ohjaus, kulttuuriympäristön hoito sekä vesivarojen käyttö ja hoito. Ympäristönsuojelu- ja vesilain mukaisia ympäristölupa-asioita hoitavat aluehallintovirastot ja valvontaa ELY-keskukset. Maaseutuelinkeinojen kehittäminen ja maaseudun elinvoimaisuuden turvaaminen kuuluvat ELY-keskuksen tehtäviin. Tavoitteena on maa- ja metsätalouden kilpailukyvyyn parantaminen sekä kalatalouden ja muiden maaseudun elinkeinojen edistäminen

Yhdistykset

Eri alojen yhdistykset ovat tärkeitä maaseudun elinvoimaisuuden ja yhteisöllisyyden kannalta, tällaisia ovat:

- Kylä- ja asukas yhdistykset
- Koulujen vanhempainyhdistykset
- Seurakunnan alueneuvostot
- vesiosuuskunta
- Hyvinkään opisto
- Liikuntaseurat/ -kerhot
- Kulttuuriyhdistykset
- Maamiesseurat/ pienviljelijäyhdistykset/ maatalousnaiset
- 4H (vain Lopen alla Kytäjällä)
- Martat
- Partio
- metsästysseurat
- tiekunnat
- osakaskunnat/ kalastuskunnat
- Metsänhoitoyhdistys

Lisäksi kylissä toimivat

- yritykset, kuten
- kyläkauppa tai kioski, ovat merkityksellisiä
- maa-ainesten ottajat vaikuttavat myös kyliin

KYLIEN KEHITTÄMISTOIVEIDEN KARTOITUS

Hyvinkään kyläasiain neuvottelukunta laati vuonna 2014 "*Hyvinkään kylien kehittämistoimien kartoituksen*", jossa kyliä pyydettiin kartoittamaan merkittävimmät kehittämistoiveensa ja neuvottelukunnassa pyrittiin toimenpiteiden työnjako jakamaan kylien, kaupungin ja muiden toimijoiden välillä toimenpiteiden toteuttamiseksi. Kokouksessaan 5.6.2017 kaupunginhallitus merkitsi raportin ja siitä saadut lausunnot ja kannanotot tiedoksi ja lähetti sen edelleen toimialoille huomioitavaksi vuoden 2018 talousarvion laadinnan yhteydessä.

Merkittävimmiksi asioiksi nousivat kyläkoulut ja päiväkodit, joista kaupunki päättää sekä liikenneasiat, jotka ovat kyläalueilla pääsääntöisesti Uudenmaan ELY-keskuksen vastuulla. Kylätalot ovat myös tärkeitä.

Kehittämistoiveiden toteutuminen

Kevääseen 2018 mennessä kylien kehittämistoiveiden kartoituksen toimenpiteet ovat toteutuneet vaihtelevasti. Osa on toteutunut hyvin, osa osittain ja osa on jäänyt toteutumatta.

Koulut ja päiväkodit

Kyläkoulujen ja päiväkotien osalta Kaukasten päiväkotit lakkautettiin 2016 ja Kaukasten koulu 2017. Tällöin loppui myös esiopetus ja iltapäiväkerho.

Kytäjän koululle mahdollistettiin esiopetuksen järjestäminen, mutta ei päivähoitoa. Iltapäivähoito edellyttää kolmannen sektorin järjestämistä.

Nopon koulu on säilynyt, mutta toivottua remontointia tai laajennusta ei ole tullut.

Liikenne

Liikenteen osalta Kytäjän tien päällyste on uusittu.

Itäisen ohikulkutien sekä Kytäjän ja Ridasjärven puuttuvien kevyenliikenteen yhteyksien tiesuunnitelmien laatimiset käynnistyvät 2018. Tiesuunnitelmat tehdään kaupungin kustannuksella. Hankkeiden toteutus vaatii ELY-keskuksen rahoituspäätöksen.

Usminjärventielle Kytäjäntieltä suunnitellun tieyhteyden osalta kaupunki hakee maanmittauslaitokselta yksityistietoimitusta, jossa tierasitteen (tieoikeuden) paikka määrätään.

Julkinen liikenne

Palopuron ja Kaukasten vuorot ovat pääsääntöisesti yhdistetty ja molemmissa vuorot ovat lisääntyneet. Ahdenkallio ja Ridasjärvi ovat myös saman linjan piirissä, muutama Ridasjärven vuoro jatkaa Kaukasten kautta Jokelaan. Kytäjällä julkisen liikenteen vuoroja ja palveluliikennettä on lisätty.

Nopeusnäytöistä ensimmäiset tulevat kesän 2018 aikana Palopuroon, sen jälkeen vuosittain eri kyliin.

Kaavoitus

Nopossa on ajantasainen kaava. Tonttitarjonnasta vastaavat maanomistajat.

Palopuron alueen rakennuskiellosta on mahdollista myöntää poikkeamia perustellusta syystä.

Vesiosuuskunta

Ritasjärven vesiosuuskunta on laajentanut toimialuettaan Ahdenkallio-Ylentolaan, Kaukasiin ja Palopurolle.

Kylätalot

Kaupungin omistamat Ahdenkallion entinen koulu ja Kaukasten juhlatalo on vuokrattu kylä- ja asukasyhdistyksille nimellisellä vuokralla.

Turvallisuussuunnitelmat

Kaukasissa, Kytäjällä, Nopossa ja Palopurolle on laadittu kylien turvallisuussuunnitelmat. Niiden päivittäminen on mahdollista vuoden 2018 aikana.

Luonto

Ridasjärvellä on vesikasveja niitetty osakaskunnan toimesta EMO ry:n tukemalla maaseudun kehittämisen Leader hankkeella.

Usmen alueen retkeilyreitistön viitoitus on uusittu.

Kaupunki rakensi yhteistyössä yhdistysten kanssa EMO ry:n myöntämällä maaseudun kehittämisen Leader-rahoituksella seitsemän luontopolkua, joista neljä: Piilolampi, Kaukas, Suomies ja Vaskivuori sijaitsevat maaseutualueilla.

OSALLISTUVA BUDJETOINTI

Osallistuvan budjetoinnin tarkoituksena on antaa kuntalaisille nykyistä enemmän päätösvaltaa kaupungin budjettirahoituksen käyttämisestä. Kuntalaisilta kerätään ideoita siitä, miten rahoja käytetään. Ideat voivat koskea mitä tahansa tai jotain rajattua aihepiiriä. Yleisenä periaatteena on, että lopullisen päätöksen rahojen käytöstä tekevät kuntalaiset itse. Kaupunki järjestää rahojen käytön valvomisen.

Kaupunki ja monimuotoiset kylät kärkihankkeen kaupunginhallitustason tavoitteeksi vuodelle 2018 on määritelty osallistuvan budjetoinnin kokeilun suunnittelu ja hyväksyminen vuoden 2019 budjettiin. Ensimmäisenä toimenpiteenä osallistuvan budjetoinnin soveltamista kokeillaan vuonna 2018 siten, että kyläläisiltä, sekä henkilöiltä että yhdistyksiltä, pyydettiin ehdotuksia kaupungin tarkoitukseen varaamaan 15 000 € määrärahan käyttämisestä. Kyläasiain neuvottelukunta tekee päätöksen rahoituksen jakamisesta. Saatuja kokemuksia käytetään hyväksi, kun laaditaan esitystä osallistuvan budjetoinnin soveltamisesta.

TURVALLISUUSUUNNITELMAT

Kylien turvallisuussuunnitelmissa on tarkoitus paneutua asukkaiden arkipäivän turvallisuutta vaarantaviin asioihin. Niitä saa esille jo ihmisten välisissä keskustelutilanteissa. Yksi tapa päästä konkretiaan on järjestää asukkaiden yhteinen turvallisuuskävely. Sen aikana tehdään huomioita turvallisuutta tai turvallisuuden tunnetta uhkaavista seikoista. Ne kirjataan ylös jatkokäsittelyä varten. Samalla voi kirjata myös viihtyisyyttä lisääviä ajatuksia. Asioita ryhmittelemällä ja niiden vaikuttavuutta arvioimalla alkaa muodostumaan lista asioista, joille pitää tehdä jotain.

Ensimmäisen kerran kylien turvallisuussuunnitelmia on laadittu vuonna 2012 EMO ry:n tukemassa hankkeessa. Tuolloin mukaan lähtivät Kaukas, Kytäjä, Noppo ja Palopuro ja kaupunginosayhdistyksistä Rääkänpää. Turvallisuussuunnitelmia työstettiin yhteisissä työpajoissa. Kyliä edustaneiden työryhmien aikaansaannokset esiteltiin kunkin kylän asukasillassa. Asukkailla oli tällöin mahdollisuus esittää kommentteja ja lisäyksiä turvallisuussuunnitelmiin. Asukasilloissa oli paikalla myös joitakin kaupungin ja viranomaisten edustajia. Heiltä asukkaat saivat kysellä turvallisuusteemaan liittyviä kysymyksiä.

EMO ry:n suosituksesta turvallisuussuunnitelman esitysmuodoksi valittiin taulukko. Taulukon sarakkeiden otsikot olivat Asia, Nykytila/uhka, Tavoitteet/toimenpiteet, Vastuutaho(t) ja Aikataulu. Teemoiksi nousi esimerkiksi Koulutien turvallisuus, Liikenne, Ympäristö ja Kyläturvallisuus. Laadittuja turvallisuussuunnitelmia oli tarkoitus ylläpitää päivittämällä niitä sen mukaan, kun asiat ovat edenneet tai uusia asioita on noussut esille.

Vuoden 2018 sitovana tavoitteena on kylien turvallisuussuunnitelmien laatiminen tai olemassa olevien suunnitelmien päivittäminen. Ensimmäiseen työpajaan osallistuivat ainoastaan Kaukasten kylän edustajat. Turvallisuussuunnitelman päivittäminen lähti heidän osaltaan tarmokkaasti liikkeelle. Myös Kytäjällä kylän turvallisuussuunnitelma on päivitetty. Muiden kylien osalta ei ole vielä tietoa turvallisuussuunnittelun käynnistymisestä.

KYLIEN KEHITTÄMISTOIMENPITEET 2019-2027

Pelikirja on laadittu vuosille 2017 -2027. Kylien kehittämistoimenpiteet esitetään samalla aikatahtimella. Kylien kehittäminen tulee kuitenkin nähdä jatkuvana työnä ja kehittämisessä on otettava huomioon myös toimintaympäristön muutoksista johtuvat tarpeet. Kyläasian neuvottelukunnan kartoittamat kylien kehittämistoiveet ovat olleet tärkeä lähtökohta toimenpiteitä suunniteltaessa. Kehittämistoimenpiteet on esitetty suunnitelman lopuksi taulukkomuodossa.

Kuten pelikirjassa todetaan, on kyläläisten oma yhteisöllisyys kylien elinvoimaisuuden perusta. Kaupungin tulee omilla toimillaan tukea yhteisöllisyyden säilymistä ja kehittymistä.

Rakentaminen

Kylien elinvoiman kannalta keskeistä on väestömäärän kehitys. Tähän puolestaan vaikuttaa uudisrakentamisen määrä. Maaseutualueiden osayleiskaavojen tavoitteena on ollut ohjata rakentamista kyläkeskuksiin. Jatkossa tulisikin miettiä keinot, joilla rakentamista kyläalueilla voitaisiin edistää. Kylien palvelujen säilymisen kannalta väestömäärällä on keskeinen merkitys.

Palvelut

Olemassa olevien julkisten palvelujen säilyminen kylissä on ensiarvoisen tärkeää elinvoimaisuuden kannalta. Lisäksi uusien palvelujen, esimerkiksi Kytäjän alueen varhaiskasvatuksen, järjestämiseen on asukaspuhjan niin edellyttäessä varauduttava. Liikuntapalvelujen järjestämisessä yhteistyö kylien asukkaiden kanssa on tärkeää.

Viestintä

Kaupunki levittää omien internetsivujen ja sosiaalisen median kautta tietoa kylistä ja kylien tapahtumista. Kylien tapahtumat tulisi saada myös tapahtumakalenteriin.

Kokoontumistilat

Yhteisten kokoontumistilojen merkitys kylien yhteisöllisyydelle on tunnistettu. Kylätalojen toiminnan tukeminen tukee samalla kylien yhteisöllisyyttä ja parantaa mahdollisuuksia kylien omaehtoisen toiminnan järjestämiseen.

Turvallisuus

Turvallisuussuunnitelmien laatiminen ja ajan tasalla pitäminen asukkaiden kanssa yhteistyössä on tärkeää. Kaupungin tulee jatkossakin tukea kylien turvallisuustyötä.

Liikenneturvallisuutta parantavat toimenpiteet kohdistuvat pääasiassa valtion ylläpitämiin maanteihin. Tällöin on tärkeää, että kaupunki vaikuttaa ELY-keskukseen, joka tienpitäjänä vastaa liikenneturvallisuutta parantavien hankkeiden toteuttamisesta maantieverkostossa. Toisaalta kaupunki pystyy omilla toimillaan,

esimerkiksi nopeusnäyttöjä asentamalla, vaikuttamaan myös maanteiden liikenneturvallisuuteen. Lisäksi maantieverkon ja siihen liittyvien kevyen liikenteen väylien suunnittelussa ja rahoituksessa voidaan tehdä yhteistyötä ELY-keskuksen kanssa. Kytäjän pyörätiesuunnitelman valmistuminen hyväksyttäväksi vuoden 2018 loppuun mennessä on teknisen lautakunnan sitovana tavoitteena.

Elinkeinot

Matkailu

Ulkoilureitit ja luontopolut palvelevat kylien matkailua. Kaupungin tulee pitää huolta hoidossaan olevien reittien ja polkujen kunnossapidosta ja kehittämisestä. Luontomatkailu on maaseutualueilla matkailun vetovoimatekijä ja kaupungin tulee osaltaan myötävaikuttaa luontomatkailun edellytysten parantamiseen ja näin luoda toimintaedellytyksiä alalla jo toimiville ja uusille yrityksille.

Maa- ja metsätalous

Maa- ja metsätalouden harjoittaminen on maaseutualueille luontainen elinkeino. Maa- ja metsätalous ovat vaikuttaneet maisemakuvaan ja maiseman merkitys kylien identiteetille on tärkeä. Kaupungin tulee osaltaan huolehtia maa- ja metsätalouden harjoittamisedellytyksistä esimerkiksi kaavoituksen keinoin. Lisäksi on huolehdittava maa- ja metsätalouden liitännäiselinkeinojen harjoittamismahdollisuuksista.

Osallistuva budjetointi

Osallistuvan budjetoinnin kokeilun suunnittelu ja hyväksyminen vuoden 2019 talousarvioon on kärkihankkeen sitovan tavoitteena vuodelle 2018. Vuoden 2018 aikana järjestetty osallistuvan budjetoinnin ensimmäinen kokeilu on antanut arvokasta tietoa tulevaan suunnitteluun. Osallistuvaa budjetointia suunnitellaan yhdessä kuntalaisten osallisuus, yhteisöllisyys ja hyvinvointi kärkihankkeen kanssa. Tavoitteena on luoda sellainen toimintamalli, että osallistuvasta budjetoinnista tulee kiinteä osa kaupungin kehittämistä.

KYLIEN KEHITTÄMISTOIMENPITEET

Kylien kehittämistoimenpiteet on esitelty oheisessa taulukossa. Tavoitteista on tehty mahdollisimman konkreettisia ja niille on kerrottu mittari ja yhteistyötahot sekä esitetty kustannukset, jos ne ovat olleet tiedossa tai arvioitavissa. Toimenpiteiden kustannukset on merkitty silloin, kun ne ovat tiedossa.

KÄRKIHANKKEEN PÄÄMÄÄRÄT				
Tunnistamme kyliemme erityispiirteet ja vahvuudet kaupunkimme houkuttelevuutta, elinvoimaa ja kuntalaisten hyvinvointia edistävinä tekijöinä. Tuemme kylien elinvoimaisuutta ja monimuotoisuutta sekä kehitämme yhteistyötä niiden kanssa. Kyläläisten oma yhteisöllisyys on kylien elinvoimaisuuden perusta.				
TAVOITE JA TOIMENPIDE	TAVOITETASO JA ONNISTUMISEN MITTARI	YHTEISTYÖTAHO	AIKATAULU	KUSTANNUKSET
YLEISET TAVOITTEET				
Osallistuvan budjetoinnin kokeilu	Osallistuvan budjetoinnin toteutuminen	Kärkihankeryhmä	2019	35 000 €
Kyläporttien toteuttamisen selvitys	Selvitys valmis	Kärkihankeryhmä ja tekninen keskus	2018-19	
Leader-toiminnan rahoittaminen	Rahoituksen määrä	Elinvoima	2019-2020 2021-2027	15 000 €/v ?
PALVELUT				
Kyläkoulujen toiminnan turvaaminen	Kyläkoulujen määrä verrattuna vuoteen 2017	Sivistystoimi	Jatkuvaa	
Kyliä varhaiskasvatuksen kehittäminen	Kyliä varhaiskasvatuksen paikkojen määrä verrattuna vuoteen 2017	Sivistystoimi	Jatkuvaa	
Kylätalojen toiminnan tukeminen	Kylätalojen toimintamahdollisuudet ovat parantuneet	Tilapalvelu/ kylien yhdistykset		
RAKENTAMINEN				
Rakentamisen edistäminen kyläalueilla	Myönnettyjen rakennuslupien määrä	Kaavoitus/ rakennusvalvonta	Jatkuvaa	

LIIKENNE				
Julkinen liikenne	Palvelutasoltaan ja alueellisen peiton osalta vähintään nykytasoinen liikenteen säilyttämisen	Tekninen keskus/ liikennesuunnittelu	Jatkuvaa	200 000 €/v
Nopeusnäyttöjen hankinta kyliin	Uusien nopeusnäyttöjen määrä, tavoite 2 näyttöä/ vuosi	Tekninen keskus	2018-2022	Hankintahinta 10 000 €/ v
Kytäjän ja Ridasjärven pyöräteiden suunnittelu	Tiesuunnitelmien valmistuminen	Tekninen keskus	2018-2019	95 000 €
Itäisen ohikulkutien tiesuunnitelma	Tiesuunnitelman valmistuminen	Tekninen keskus	2018-2019	280 000 €
Usmin uuden tielinjauksen tietoitus	Tietoituksen toteuttaminen	Tekninen keskus	2018	30 000 €
Kyläalueiden tievalaistuksen kehittäminen	Tievalaistuksen määrä ja laatu kyläalueilla	Tekninen keskus	2018-2019	270 000 €
Tievalaistuksen rakentaminen Kytäjälle	Uuden tievalaistuksen määrä	Tekninen keskus	2019-2020	100 000 €
Yksityisteiden kunnossapitoavustus	Avustuksen määrä ja tuettujen yksityisteiden määrä	Tekninen keskus	Jatkuvaa	80 000 €/v
Linja-autopysäkkien tarpeen ja kunnon kartoitus ja parantamistoimenpiteiden listaus	Valittujen parantamistoimenpiteiden toteutuminen	Tekninen keskus	2018-2022	
TURVALLISUUS				
Kylien turvallisuussuunnitelmat	Valmistuneet turvallisuussuunnitelmat	Turvallisuuspäällikkö	2018	
Vaikuttaminen ELY-keskukseen yleisten teiden turvallisuuden osalta	Turvallisuutta parantaneiden toimenpiteiden määrä	Liikenneinsinööri	Jatkuvaa	
VIESTINTÄ				
Kylät ja kylien tapahtumat kaupungin internet-sivuilla		kylien yhdistykset	Jatkuvaa	
MATKAILU				
Kylien matkailukohteet Visit Hyvinkää sivustolla		kylien yhdistykset/ matkailutoimi	Jatkuvaa	
OSALLISTUVA BUDJETOINTI				
Osallistuvan budjetoinnin kokeilun suunnittelu	kokeilu suunniteltu	Osallisuus kärkihanke	2018-2019	
Osallistuvan budjetoinnin vakiinnuttaminen	Kylien hankkeisiin myönnetty rahoitus	Osallisuus kärkihanke/ asukkaat ja kylien yhdistykset	2018-2027	

